

Verklaring inzake de beleggingsbeginselen

**Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds voor
het Levensmiddelenbedrijf**

Utrecht, februari 2022

1. Inleiding

Voor u ligt de 'Verklaring inzake de beleggingsbeginselen' (hierna: 'de verklaring'). Hierin kunt u lezen wat het beleggingsbeleid is van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf. (hierna: 'het Pensioenfonds'). Pensioenfondsen zijn volgens de Europese Pensioenrichtlijn verplicht om deze verklaring op te stellen. De Europese Pensioenrichtlijn regelt de werkzaamheden van en het toezicht op pensioenfondsen. In Nederland is de richtlijn verwerkt in de Pensioenwet. Hierdoor zijn de Nederlandse pensioenfondsen verplicht de verklaring op te nemen in de zogenaamde Actuariële- en Bedrijfstechnische Nota (ABTN).

Het Pensioenfonds stelt de verklaring op verzoek beschikbaar aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook is de verklaring terug te vinden op de website van het Pensioenfonds: www.bpfl.nl.

Hoofdstuk 2 gaat over de organisatie van het Pensioenfonds en de pensioenregeling;

Hoofdstuk 3 beschrijft de hoofdlijnen van het beleggingsbeleid;

Hoofdstuk 4 gaat over de uitvoering van het beleggingsbeleid.

2. Organisatie en regeling

2.1 Organisatie

De Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf is een pensioenfonds voor werknemers in de levensmiddelensector. Het doel van het fonds is pensioenrechten administreren, pensioenuitkeringen verzorgen en pensioengelden beleggen. Het pensioenfonds kent een bestuur, diverse door het bestuur ingestelde commissies (waaronder de beleggingsadviescommissie), een raad van toezicht, een verantwoordingsorgaan en een bestuursbureau. Verder heeft het fonds diverse activiteiten met betrekking tot de beleggingen uitbesteed, de belangrijkste zijn:

- Kempen Capital Management (hierna KCM) verzorgt als fiduciair vermogensbeheerder de beleggingen van de pensioengelden en is vanaf 2022 aangesteld als fiduciair manager;
- Northern Trust is aangesteld als custodian en beleggingsadministrateur;

De rol met betrekking tot de beleggingen van bovenstaande gremia en partijen wordt hierna nader toegelicht.

2.1.1 Bestuur Pensioenfonds

De taken van het bestuur van het Pensioenfonds luiden als volgt met betrekking tot de beleggingen:

- het nemen van strategische beslissingen. Het betreft hier het vaststellen van onder andere het strategisch beleggingsbeleid, de risicohouding, het beleggingsplan, het crisisplan en de volmachten;
- het goedkeuren van mutaties in beleggingsinstellingen of discretionaire mandaten binnen een nieuwe beleggingscategorie voordat deze in de beleggingsportefeuille worden opgenomen;
- het goedkeuren van beleggingsinstellingen of discretionaire mandaten met een illiquide karakter (bijvoorbeeld met een looptijd van meer dan 3 jaar en/of beperkte in- en uitstapmogelijkheden);
- het dragen van eindverantwoordelijkheid voor het vermogensbeheer van het Pensioenfonds, waaronder begrepen alle aan de externe service providers uitbesteede beleggingsactiviteiten.

2.1.2 De Beleggingsadviescommissie

De beleggingsadviescommissie adviseert het bestuur. In de commissie zitten vertegenwoordigers van het bestuur ondersteund door specialisten van KCM en derden. De taken van de beleggingsadviescommissie luiden als volgt:

- Het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies aan het bestuur ten aanzien van het strategische beleggingsbeleid, inclusief het MVB beleid;
- Het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies over mandaten in illiquide beleggingen;
- Het volgen van actuele ontwikkelingen en uitbrengen van advies over de eventuele consequenties hiervan voor het beleggingsbeleid;
- Wijzigingen in de overeenkomst met de fiduciair manager en de custodian;
- Het monitoren en evalueren van het proces bij de fiduciair manager gericht op de selectie,

- monitoring en evaluatie van beleggingsinstellingen en externe vermogensbeheerders;
- Het monitoren en evalueren van de handelingen van de fiduciair manager in het kader van de overeenkomst met de manager. Dit betreft onder meer de activiteiten gericht op de implementatie van het beleggingsbeleid, cashmanagement, overlaymanagement en het risicomanagement;
 - Het monitoren en evalueren van de handelingen van de custodian in het kader van de overeenkomst tussen het fonds en de custodian. Dit betreft onder meer de bewaarneming in engere zin, de beleggingsadministratie, de resultaatmeting en de compliance monitoring (controle op naleving van beleggingsrichtlijnen door de fiduciair beheerder);
 - Het monitoren en evalueren van de behaalde beleggingsresultaten;
 - Het monitoren en evalueren van de risico's, relevant bij het aandachtsgebied van de commissie;
 - Het monitoren en evalueren van het MVB beleid van het fonds;
 - De beoordeling van ISAE 3402-verklaringen van de fiduciair manager en de custodian;
 - De bewaking van "incontrol" aspecten van de fiduciair manager en de custodian, waaronder mede begrepen IT-systemen en projecten;
 - Het monitoren en evalueren van de kosten van het vermogensbeheer (inclusief de custodian);
 - Het adviseren over de grondslagen van waardering en resultaatbepaling van de beleggingen en over de actuariële en bedrijfstechnische nota van het fonds ("ABTN"), voor zover het onderwerpen betreffen die betrekking hebben op de werkzaamheden van de commissie.

De commissie is gemandateerd binnen het kader van het door het bestuur goedgekeurde beleggingsplan en beleggingsrichtlijnen te besluiten over de uitvoering van het beleggingsplan en de uitvoering van bestuursbesluiten. De commissie is tevens gemandateerd tot het goedkeuren van materiële wijziging in de allocaties naar beleggingsinstellingen en discretionaire mandaten en het goedkeuren van materiële wijzigingen in de overeenkomsten met vermogensbeheerders in bestaande liquide beleggingscategorieën. Onder liquide beleggingscategorieën wordt hier verstaan de beleggingen in de Matchingportefeuille aangevuld met de volgende beleggingscategorieën binnen de Rendementsportefeuille: beursgenoteerde aandelen, beursgenoteerd vastgoed, investment grade en hoogrentende bedrijfsobligaties (HY), hoogrentende obligaties opkomende landen (EMD) en liquiditeiten/geldmarktfondsen.

2.1.3 Raad van toezicht

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke deskundigen en heeft tot taak om toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het fonds. De raad ziet toe op een adequate risicobeheersing en een evenwichtige belangenafweging door het bestuur.

2.1.4 Verantwoordingsorgaan

Het verantwoordingsorgaan geeft het bestuur gevraagd en ongevraagd advies. Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Dit orgaan beoordeelt of het bestuur:

- goede beleidskeuzes heeft gemaakt
- het beleid goed heeft uitgevoerd
- de Code Pensioenfondsen heeft nageleefd
- rekening heeft gehouden met de belangen van alle betrokkenen

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit vertegenwoordigers namens werknemers, gepensioneerden en werkgevers. Jaarlijks achteraf wordt er door het bestuur verantwoording afgelegd over het gevoerde beleid en de resultaten van het vermogensbeheer aan het verantwoordingsorgaan.

2.1.5 Bestuursbureau

De taken van het bestuursbureau bestaan uit:

- het gevraagd en ongevraagd uitbrengen van advies aan het bestuur en commissies, waaronder de beleggingsadviescommissie;
- het voorbereiden en/of faciliteren van de vergaderingen van het bestuur, de ondersteunende commissies, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan;
- het fungeren als eerste aanspreekpunt voor de uitvoerders (onder andere KCM en Northern Trust);
- het op dagelijkse basis ondersteunen van het bestuur en de beleggingsadviescommissie bij hun goedkeurende, adviserende en toezichthoudende taken zoals hiervoor beschreven.

2.1.6 Kempen Capital Management

KCM heeft de volgende taken:

- de advisering over belegging technische zaken zoals het strategisch beleggingsbeleid, het jaarlijkse beleggingsplan en actualiteiten;
- de advisering inzake aanstelling of ontslag van vermogensbeheerders van discretionaire mandaten en de aan- en verkoop van beleggingsinstellingen;
- de uitvoering van door het bestuur gedelegeerde verantwoordelijkheden
 - o het selecteren, monitoren en evalueren van discretionaire mandaten en/of beleggingsinstellingen;
 - o het beleggen en herbeleggen van de portefeuille, waaronder het periodiek herbalanceren van de portefeuille, binnen de kaders die het bestuur heeft vastgesteld;
- het instrueren van custodian(s), namens BPFL;

- het (doen) uitvoeren van overlaystrategieën (valuta) en de coördinatie van de uitvoering van de rente-overlay;
- het desgewenst organiseren en/of uitvoeren van transitie met betrekking tot beleggingen;
- het verzorgen van risicomanagement voor de portefeuille en het toetsen of wordt voldaan aan wet- en regelgeving en de met het Pensioenfonds afgesproken beleggingsrichtlijnen. Onder deze taak valt tevens het toetsen of externe managers en beleggingsinstellingen zich houden aan hun mandaat
- Het periodiek afleggen van verantwoording over beleggingen en beleggingsresultaten versus overeengekomen benchmarks aan de beleggingsadviescommissie en het bestuur.

2.1.7 Northern Trust

Het Pensioenfonds heeft Northern Trust als custodian en beleggingsadministrateur aangesteld. Northern Trust heeft onder meer de volgende taken en verantwoordelijkheden:

- het bewaren van financiële instrumenten in eigendom van het Pensioenfonds;
- het voeren van de leidende beleggingsadministratie, die de basis vormt voor alle officiële rapportages inclusief het jaarverslag van het Pensioenfonds;
- het uitvoeren van een onafhankelijke performance berekening;
- het uitvoeren van een onafhankelijke compliance check;
- het verzorgen van rapportages ten behoeve van toezichthouder DNB in afstemming met AZL (Pensioenadministrateur).

2.2 Pensioenregeling

De pensioenregeling is een zogenaamde middelloonregeling. Een deelnemer heeft recht op pensioen bij ouderdom, overlijden en arbeidsongeschiktheid. De pensioenregeling staat uitvoerig beschreven in het pensioenreglement en de ABTN. In de ABTN staat gedetailleerde informatie over de pensioenregeling, grondslagen van het Pensioenfonds en samenhang tussen premie-, beleggings- en indexatiebeleid.

2.3 Gedragscodes

Het bestuur van het fonds heeft een gedragscode opgesteld. Jaarlijks wordt door de externe compliance officer TriVu getoetst of de gedragscode wordt nageleefd. De gedragscode van het pensioenfonds geldt voor het bestuur, de door het bestuur ingestelde commissies, de bestuursorganen (waaronder de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan) en voor de medewerkers van het bestuursbureau.

Ook de uitvoerders, hanteren een gedragscode voor medewerkers. De gedragscodes van KCM en Northern Trust zijn opgesteld in overeenstemming met de wettelijke vereisten. Kernpunten uit deze gedragscodes zijn:

- geldende wet- en regelgeving naleven;
- geen zaken doen met personen of bedrijven die zich bezighouden met activiteiten die verboden zijn of als maatschappelijk niet aanvaardbaar kunnen worden aangemerkt;
- zorgvuldig omgaan met informatie;
- ongewenste vermenging van zakelijke en privébelangen voorkomen.

In aanvulling op de gedragscode hebben sommige bedrijfsonderdelen eigen interne voorschriften en procedures. Deze voorschriften en procedures zijn opgenomen in compliance manuals en dienen te worden gezien als een nadere uitwerking van onderdelen van deze gedragscode. KCM verstrekt jaarlijks een zogenoemd compliance statement aan het Pensioenfonds.

3. Beleggingsbeleid van het Pensioenfonds

3.1 Algemeen

De missie van het Pensioenfonds is zorgdragen voor een goede, duurzame en kosten-efficiënte uitvoering van de door cao-partijen in de levensmiddelenbranche overeengekomen pensioenregeling met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheden van het Pensioenfonds. Daarnaast wil het Pensioenfonds deelnemers, werkgevers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk informeren over het pensioen.

Het Pensioenfonds heeft tot doel het verlenen van pensioenen aan de deelnemers, de gewezen deelnemers, alsmede aan hun nagelaten betrekkingen. Hierbij streeft het fonds naar een zo goed mogelijk nominaal pensioen dat past binnen de fiscale kaders en het beschikbare premiebudget. Daarnaast tracht het fonds de nominale pensioenen zo veel als mogelijk waardevast te houden.

Het Pensioenfonds ontvangt pensioenpremies om de pensioenen in de toekomst te kunnen uitkeren. Het Pensioenfonds heeft verplichtingen en ambities, onder andere op het gebied van de pensioenpremie en inflatiecompensatie. Om die verplichtingen en ambities te kunnen realiseren, heeft het Pensioenfonds verschillende sturingsmiddelen. Eén van die middelen is het beleggingsbeleid.

Om op de lange termijn voldoende middelen te hebben om aan de verplichtingen te kunnen voldoen, belegt het Pensioenfonds de premies in aandelen, obligaties en andere beleggingscategorieën waarover rendement wordt behaald. Zulke beleggingen brengen echter ook het risico met zich mee dat de verwachte rendementen niet worden gehaald. Als onderdeel van de risicohouding heeft het Pensioenfonds (onder)grenzen gesteld aan het vereist eigen vermogen en het pensioenresultaat. Met behulp van een zogenaamde Asset & Liability Management-studie (ALM) is binnen deze risicokaders een strategisch lange termijn beleid bepaald. In een ALM-studie wordt berekend hoe de financiële positie van het Pensioenfonds zich op lange termijn kan ontwikkelen, binnen verschillende economische scenario's en stresstesten. Op die manier kan het Pensioenfonds de volgende inschattingen maken: hoe groot is het risico dat het Pensioenfonds niet aan zijn verplichtingen kan voldoen? En welke ruimte is er naar verwachting voor de invulling van de ambities?

Met betrekking tot het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds gelden duidelijke wettelijke kaders. De regelgeving van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is uitgewerkt in het Financieel Toetsingskader ('FTK'). Binnen het FTK heeft risicomanagement een prominente rol binnen het financiële management van een pensioenfonds. Hierbij is het van belang om de risico's in het licht van de integrale balans te bekijken. De toezichthouder van pensioenfondsen, De Nederlandsche Bank (DNB), ziet er op toe dat het beleggingsbeleid van het Pensioenfonds voldoet aan de wettelijke vereisten.

De belangrijkste risico's zijn renterisico, het risico van aandelen en onroerend goed en het valutarisico. Het fonds beoordeelt periodiek hoe hoog de risico's zijn en of het Pensioenfonds voldoende buffers heeft om tegenvallende ontwikkelingen te kunnen verwerken. Het Pensioenfonds richt zich daarom ook op het beheersen van deze risico's.

Conform de wettelijke vereisten geldt bij alle beleggingsactiviteiten het prudent person principe als uitgangspunt. Hierbij hoort onder andere dat:

- het vermogen wordt belegd in het belang van de (gewezen) deelnemers;
- het beleggingsbeleid aansluit bij de doelstelling en beleidsuitgangspunten van het Pensioenfonds;
- de veiligheid, kwaliteit en liquiditeit van de beleggingsportefeuille worden gewaarborgd en beleggingen voldoende worden gediversifieerd;
- het vermogen wordt beheerd op deskundige en zorgvuldige wijze en er een adequate governance structuur aanwezig is om dit te waarborgen;
- de uitbesteding van vermogensbeheer aansluit bij het strategisch beleggingsbeleid en adequaat begrensd is.

3.2 Risicohouding

De onderstaande elementen vormen de basis voor de door het bestuur en sociale partners geformuleerde risicohouding voor de basisregeling:

- het bestuur streeft naar een zo goed mogelijk nominaal pensioen dat past binnen de fiscale kaders en het beschikbare premiebudget;
- om pensioenen zo veel als mogelijk waardevast te houden, belegt het bestuur de ingelegde pensioengelden op verantwoorde wijze;
- aangezien het deelnemersbestand van het fonds relatief jong is, is het acceptabel om een verantwoord risico te nemen in de beleggingsportefeuille. Met behulp van een ALM-studie en de haalbaarheidstoets maakt het bestuur concreet wat het beschouwt als een verantwoord risico. Het bestuur houdt hierbij rekening met de uitkomsten van periodiek onderzoek naar de risicobereidheid onder deelnemers. De risicohouding en uitkomsten van de ALM-studie worden besproken met de sociale partners;
- het bestuur wil zo veel als mogelijk - conform de afgesproken maatstaf - kunnen indexeren om de deelnemers en de gepensioneerden te kunnen compenseren voor de inflatie en is bereid hiervoor een verantwoord risico te nemen in de beleggingsportefeuille;
- het bestuur accepteert dat het nemen van een verantwoord risico in de beleggingsportefeuille kan leiden tot een toename van de kans op korten;
- indien er gekort moet worden, worden de onvoorwaardelijke kortingen gespreid over vijf jaar en de voorwaardelijke kortingen over tien jaar. Het bestuur houdt hierbij rekening met een

balans tussen enerzijds de noodzaak tot financieel herstel en anderzijds de voordelen van spreiding van de korting voor alle deelnemers.

De risicohouding van het fonds wordt verder gekwantificeerd door vastlegging van:

- (onder)grenzen voor de uitkomsten van de haalbaarheidstoets
- (een bandbreedte rond) de Vereiste DekkingsGraad (VDG).

De haalbaarheidstoets is een middel om te toetsen of het beleggingsbeleid aansluit bij de risicohouding van het fonds. Deze kwantitatieve normen zijn vastgesteld door het bestuur van het pensioenfonds, in nauw overleg met het verantwoordingsorgaan en de sociale partners. De ondergrens van het verwachte reële pensioenresultaat op fondsniveau is in dat kader gesteld op 90%. Daarnaast is de maximale afwijking van dit pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweerscenario gesteld op 55% (zie onderstaande tabel).

Toets:	Grens:	Realisatie 2021:
Verwacht pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad	Minimaal 90%	93%
Verwacht pensioenresultaat vanuit de vereiste dekkingsgraad	Minimaal 90%	100%
Spreiding tussen verwacht pensioenresultaat en het pensioenresultaat in een slecht weer scenario vanuit de feitelijke dekkingsgraad (relatieve afwijking):	Maximaal 55%	40%

De jaarlijkse haalbaarheidstoets, uitgevoerd in 2021, geeft de volgende uitkomsten:

- de mediaan van het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de actuele dekkingsgraad (104%) bedraagt 93%;
- de mediaan van het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit het VEV (122%) bedraagt 100%;
- het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt in slecht weer (5^e percentiel) 55%. De afwijking van de mediaan bedraagt daarmee 40%.

Het strategisch vereist eigen vermogen is een maatstaf voor de risicohouding op de korte termijn. Deze bedroeg per ultimo 2021 (o.b.v. beleggingsjaarplan 2021) circa 116,5%. Rond de vereiste dekkingsgraad is een bandbreedte vastgesteld van 3%-punt naar boven en 3%-punt naar beneden waarbinnen de feitelijke vereiste dekkingsgraad mag bewegen. Deze bandbreedte is bedoeld om uitvoering te geven aan het in het beleggingsplan aangegeven beleid binnen het overeengekomen risicoprofiel. De belangrijkste redenen om een bandbreedte rondom de vereiste dekkingsgraad te

voeren is het meebewegen van de beleggingsportefeuille met de markten gedurende het jaar. Op basis van de normwegingen in het nieuwe beleggingsjaarplan 2022 per 31 januari 2022, bedraagt het strategisch VDG 116,6% met een bandbreedte van 3%-punt (113,6% - 119,6%).

Het Pensioenfonds heeft via een analyse van diverse stress-scenario's vastgesteld dat alleen in extreme situaties, waarbij alle bandbreedtes maximaal zijn benut, de VDG bandbreedte overschreden kan worden, waarna er een signalering richting het fonds plaatsvindt en vervolgstappen worden afgestemd. In normale omstandigheden zal er al eerder een bandbreedte geraakt worden waarna er een herbalancering van de portefeuille plaatsvindt.

3.3 Beleggingsovertuigingen

Het fonds heeft in oktober 2020 tien nieuwe Beleggingsbeginselen (investment beliefs) opgesteld:

1. Beleggingsrisico's worden genomen indien het fonds hiervoor wordt beloond.
2. Door de langere beleggingshorizon kan het Pensioenfonds meer, en beter risicopremies verdienen.
3. Sturen op de pensioenverplichtingen is leidend voor de samenstelling van de beleggingsportefeuille.
4. We houden vast aan ons strategisch beleid, tenzij er sprake is van game changers. Dan moet het fonds wendbaar zijn.
5. Het fonds belegt passief, tenzij er overtuigende redenen zijn om actief te beleggen.
6. Wij vinden het belangrijker een goede benchmark op te zetten dan een belegger te vinden die de benchmark kan verslaan.
7. Diversificatie, het spreiden over verschillende beleggingscategorieën en risicofactoren verbetert op de langere termijn het rendements-/risicoprofiel.
8. Kostenbewustzijn is belangrijk, maar alleen lage kosten zijn niet doorslaggevend voor beleggingskeuzes.
9. We doen alleen zaken die we begrijpen, transparantie is cruciaal. Het beleggingsbeleid is mede gericht op eenvoud en uitlegbaarheid.
10. Integratie van maatschappelijk verantwoord beleggen verbetert de beleggingskeuze en levert een positieve bijdrage aan de rendement-risicoverhouding van de beleggingsportefeuille.

3.4 Vaststellen strategisch beleggingsbeleid

Voor het bepalen van het strategisch (meerjaren)beleggingsbeleid wordt het bestuur geadviseerd door de Beleggingsadviescommissie en externe adviseurs en worden onder andere de doelstelling van het Pensioenfonds, de risicohouding, de ALM-studie, investment beliefs en regelgeving in acht genomen. Gegeven deze uitgangspunten zijn de belangrijkste beleggingskeuzes bij het (meerjaren) beleggingsbeleid:

- Sluit het strategisch beleggingsbeleid en daarmee het risicoprofiel aan bij de doelstelling en risicohouding van het Pensioenfonds?

- Is het beleid evenwichtig met betrekking tot verschillende groepen deelnemers?
- Welke beleggingscategorieën en soorten financiële instrumenten zijn acceptabel gezien de specifieke situatie van het Pensioenfonds?
- Hoe wordt het vermogen over de verschillende beleggingscategorieën en subcategorieën verdeeld (de zogenaamde normportefeuille)?
- Welk beleid wordt gevoerd inzake de afdekking van het renterisico?
- Welk beleid wordt gevoerd inzake de afdekking van het valutarisico?
- Wat is de ruimte om (tijdelijk) af te wijken van de strategische portefeuille?

Het bestuur stelt het strategische beleggingsbeleid voor een langere periode vast.

3.4.1 Strategisch beleggingsbeleid en risicoprofiel

Om voldoende vermogen op te bouwen om alle toekomstige pensioenen, inclusief indexatie, te kunnen uitkeren is het onvermijdelijk dat er beleggingsrisico's worden genomen. Het fonds neemt hierbij niet meer risico dan nodig is. In 2021 heeft het Pensioenfonds een nieuwe ALM-studie laten uitvoeren, waarbij is uitgegaan van een basisscenario dat voor de (markt) renteontwikkeling uitgaat van de forward-systematiek. Op basis van de uitkomsten van een ALM studie is ook het strategisch beleggingsbeleid aangepast. Het strategisch beleggingsbeleid bepaalt het risicoprofiel van het fonds. Het fonds heeft hierbij een balans gezocht tussen de mate van korten op korte termijn en het toeslagresultaat op lange termijn (binnen het huidige FTK) en tussen de mate van korten tot 1 januari 2026 en de dekkingsgraad per 1 januari 2026 (binnen het transitie-FTK). Het bestuur, de fondsorganen en de sociale partners hebben hierbij het aangepaste beleid als evenwichtig beoordeeld en als passend bij de doelstelling en de risicohouding.

3.4.2 Strategisch beleggingsbeleid

Het Pensioenfonds neemt voor de renteafdekking de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur voor pensioenfondsden (DNB RTS) als uitgangspunt voor de afdekking van het renterisico. Aangezien deze curve niet geheel belegbaar is vindt de feitelijke sturing van de renteafdekking plaats op basis van de marktcurve.

In het strategisch beleid wordt onderscheid gemaakt tussen een zogenaamde 'matchingportefeuille' en een 'rendementsportefeuille'. De matchingportefeuille heeft als doel om het renterisico af te dekken conform het geldende renteafdekkingsbeleid. De rendementsportefeuille heeft tot doel om op lange termijn een additioneel rendement ten opzichte van de verplichtingen te genereren.

De normwegingen van het strategisch beleggingsbeleid zijn weergegeven in onderstaande tabel. Daarnaast zijn in de tabel de bandbreedtes opgenomen die gelden ten opzichte van de jaarlijkse

normwegingen. De jaarlijkse normwegingen zijn gelijk aan de strategische normwegingen en de bandbreedtes aan de getoonde bandbreedtes tenzij er zwaarwegende redenen zijn hiervan af te wijken in het jaarlijkse beleggingsplan. Dat kan volgen uit beperkingen om illiquide categorieën op korte termijn uit te breiden of af te bouwen.. Deze bandbreedtes sluiten aan bij bandbreedte die het fonds om de VDG heeft vastgesteld, van +/- 3% punt, als onderdeel van de risicohouding. Alleen in extreme situaties waarbij alle bandbreedtes maximaal zijn benut zal de VDG bandbreedte overschreden kunnen worden, waarna er een signalering richting het fonds plaatsvindt en vervolgstappen worden afgestemd. In normale omstandigheden zal er al eerder een bandbreedte geraakt worden waarna er een herbalancering van de portefeuille plaatsvindt.

	Totale portefeuille (% van het vermogen)	Rendementsportefeuille (% van het vermogen)	Bandbreedtes t.o.v. jaarnorm
Matchingportefeuille	32,0%		+/- 5%
Rendementsportefeuille	68,0%		+/- 5%
Aandelen		40,0%	
Aandelen ontwikkelde landen		30,0%	+/- 5%
Aandelen opkomende landen		10,0%	+/- 3%
Onroerend Goed		15,0%	
Beursgenoteerd OG (wereld)		5,0%	+/- 2%
Niet-beursgenoteerd OG		10,0%	+/- 2%
Alternatieve beleggingen		5,0%	
Infrastructuur		5,0%	+/- 2%
Vastrentende waarden		40,0%	
Vastrentende waarden IG- bedrijfsobligaties		13,0%	+/- 3%
Vastrentende waarden hypotheken		10,0%	+/- 2%
Vastrentende waarden emerging market debt		5,0%	+/- 2%
Vastrentende waarden alternative credit		7,0%	+/- 2%
Vastrentende waarden onderhandse bedrijfsleningen		5,0%	+/- 2%
Liquiditeiten		0,0%	
Totaal	100%	100%	

Jaarlijks vult het Pensioenfonds het strategisch beleggingsbeleid nader in via zijn beleggingsplan, waarbij het risicoprofiel ongewijzigd blijft (zie paragraaf 3.6). Gedurende het jaar wordt geen tactisch

beleid gevoerd waarbij actief afwijkende posities van de normweging worden ingenomen. Wel kunnen portefeuillewegingen gedurende het jaar binnen de gestelde bandbreedtes bewegen als gevolg van marktontwikkelingen. De wegingen van de rendementsportefeuille en de matchingportefeuille zullen in beginsel jaarlijks bij de implementatie van het jaarlijkse beleggingsplan worden teruggebracht naar de strategische normwegingen. De wegingen van de beleggingscategorieën binnen de rendementsportefeuille worden teruggebracht naar de normwegingen zoals vastgesteld in het beleggingsplan, die gebaseerd zijn op de strategische normwegingen, rekening houdend met operationele beperkingen voor illiquide categorieën.

3.5 Risicobeleid

Het Pensioenfonds loopt risico's bij het beheer van de beleggingen. Het pensioenfonds hecht belang aan een goede identificatie en beheersing van risico's. Maatregelen op het gebied van risicomanagement worden evenwichtig ingezet ten behoeve van een goede balans tussen reductie van risico's en behoud van rendement. Artikel 143 van de PW schrijft voor dat een pensioenfonds zijn organisatie zo inricht dat het een beheerste en integere bedrijfsvoering waarborgt. Het pensioenfonds hanteert hiertoe een risicoregister waarin alle belangrijke risico's voor het pensioenfonds en hun beheersingsmaatregelen en wijze van monitoring worden beschreven. Deze paragraaf beschrijft de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's die het pensioenfonds loopt en de getroffen beheersmaatregelen.

3.5.1 Risicobeheersing algemeen

Naast bandbreedtes rond de normwegingen van het strategisch beleid hanteert het Pensioenfonds voor dagelijkse monitoring van het risico van de portefeuille als risicomaatstaf de (ex-ante) tracking error van de beleggingen versus de verplichtingen. Deze maatstaf is een proxy voor de dekkingsgraadvolatiliteit. Op basis van het strategisch beleggingsbeleid stelt het Pensioenfonds een verwacht risico vast en een bandbreedte daaromheen, waarmee een risicobudget wordt geconstrueerd.

Periodiek analyseert het Pensioenfonds de impact van diverse stress-scenario's, zoals een inflatie- en een deflatiescenario met betrekking tot het strategisch beleggingsbeleid en het jaarlijkse beleid.

Indien dit tot voor het bestuur onwenselijke uitkomsten leidt, dan kan worden overwogen een ALM-studie te laten uitvoeren en mogelijk het strategisch beleid aan te passen.

3.5.2 Financiële risico's

De belangrijkste beleggingsgerelateerde financiële risico's die het Pensioenfonds loopt, hebben betrekking op matching en rente, zakelijke waarden, inflatie, valuta, krediet en liquiditeit.

- **Renterisico:** het risico dat een rentebeweging de financiële positie van het Pensioenfonds negatief beïnvloedt. Dit risico bestaat doordat beleggingen en verplichtingen niet in dezelfde mate gevoelig zijn voor rentebewegingen. Het renterisico neemt af naarmate de rentegevoeligheid van de beleggingen meer overeenkomt met de rentegevoeligheid van de verplichtingen. Voor het bepalen van het renterisico en de mate van renteafdekking neemt het pensioenfonds de rentegevoeligheid van de verplichtingen (op basis van marktcurve, euro swapcurve) als uitgangspunt.

Het Pensioenfonds hanteert een vaste afdekking ongeachte het niveau van de marktrente, met een gelijke mate van afdekking voor alle looptijden.
- **Aandelen- en onroerend goed risico:** dit is voornamelijk het koersrisico van de beleggingen in de verschillende onroerend goed- en aandelenmarkten. Bij deze beleggingen is sprake van een relatief hoog risico en ze bevatten beide een risicopremie, waarmee naar verwachting een relatief hoog rendement wordt behaald, dat het Pensioenfonds gebruikt om haar doelstellingen te realiseren.. Met het risico dat uiteindelijk overblijft wordt rekening gehouden in de ALM-studie.
- **Inflatierisico:** het risico dat inflatie de waarde van de beleggingen aantast (in termen van koopkracht). Inflatie is een wezenlijk onderdeel van ALM-studies, gezien de impact van inflatie op behalen van de reële ambitie van het Pensioenfonds. Het Pensioenfonds heeft in haar beleid momenteel geen allocatie naar beleggingen die direct bescherming bieden tegen inflatie. Bij directe bescherming moet worden gedacht aan inflatie gerelateerde obligaties of inflatieswaps waarbij de ontvangen rente mede afhankelijk is van de inflatie.
- **Valutarisico:** het risico dat wisselkoersschommelingen de waarde van een belegging beïnvloeden. Dit risico is voor het Pensioenfonds beperkt. Het grootste gedeelte van de portefeuille bestaat namelijk uit euro beleggingen. Daarnaast dekt het Pensioenfonds een groot deel van het resterende vreemde valutarisico af met behulp van termijn contracten. Strategisch dekt het fonds 75% af van de valuta exposure naar de Amerikaanse dollar, het Britse pond en de Japanse yen (zie onderstaande tabel). Het Pensioenfonds kiest er uit hoofde van kostenefficiëntie bewust voor het valutarisico van overige (kleine) vreemde valuta niet af te dekken.

Valuta-afdekking	Normafdekking	Bandbreedte	
	sub portefeuilles	Min	Max
Euro/US dollar	75%	50%	100%
Euro/Britse pond	75%	50%	100%
Euro/Japanse yen	75%	50%	100%
Overige valuta	0%	0%	0%

Voor de afdekking van de valuta exposures zijn de wegingen binnen de rendementsportefeuille leidend, waarbij het valutarisico binnen beleggingsinstellingen op kwartaalbasis op 'look through' basis wordt vastgesteld.

- **Kredietrisico:** het risico dat een de uitgevende entiteit van een obligatie in portefeuille niet aan de financiële verplichtingen, zoals een betaling van rente en/of aflossing, kan voldoen. Om dit risico te beheersen wordt grotendeels in effecten met een "investment grade" kredietwaardigheid belegd.
- **Tegenpartijrisico:** het risico dat de tegenpartij niet (meer) aan zijn verplichtingen kan voldoen, bijvoorbeeld door liquiditeits- of solvabiliteitsproblemen. Bij gebruik van OTC derivaten een strikt tegenpartijbeleid gehanteerd met minimale rating-vereisten (tenminste BBB) en wordt altijd gebruik gemaakt van onderpandbeheer (collateral management). Tevens wordt bij gebruik van derivaten voldaan aan de Europese EMIR regelgeving ter beperking van tegenpartijrisico's.
- **Liquiditeitsrisico:** het risico dat onvoldoende liquide middelen beschikbaar zijn of snel vrijgemaakt kunnen worden om aan onderpandverplichtingen (uit hoofde van rente- en valuta-derivaten), capital calls en/of betaling van pensioenen te kunnen voldoen. Een tweede vorm van dit risico is dat een gewenste allocatiewijziging niet uitgevoerd kan worden tegen een redelijke prijs als gevolg van een beperking in de verhandelbaarheid van de onderliggende effecten. Dit risico wordt met name beheerst door een groot deel van de portefeuille te beleggen in liquide effecten en door ruime buffers aan te houden in de vorm van liquide staatsobligaties of liquide middelen. Het fonds beschikt over een overkoepelend liquiditeitsbeleid.

3.5.2 Niet-financiële risico's

De belangrijkste niet-financiële risico's met betrekking tot de beleggingen zijn operationele-, uitbestedings- en integriteitsrisico's.

- **Operationeel risico:** de operationele risico's hangen samen met het falen van menselijk handelen, systemen en processen. Een belangrijke beheersmaatregel voor deze risicogebieden is de inrichting en beschrijving van de administratieve organisatie met de daarin opgenomen maatregelen voor interne controle. Een belangrijk deel van het risico ligt echter bij de dienstverleners van het Pensioenfonds.

Dit risico wordt gemitigeerd door het opleggen van eisen aan dienstverleners en monitoring van de maatregelen die dienstverleners hiertoe genomen hebben. KCM beschikt in dit kader onder andere over een zogenaamde ISAE 3402 certificering type II, een kwaliteitswaarborg voor de procesbeheersing van de dienstverlening. Hetzelfde geldt voor Northern Trust.

- **Uitbestedingsrisico:** uitbestedingsrisico is het risico dat continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van de aan derden uitbestede werkzaamheden dan wel door deze derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel wordt geschaad. Het Pensioenfonds heeft een groot deel van de uitvoerende en ondersteunende taken uitbesteed aan externe partijen. De risicobeheersing begint bij een zorgvuldige selectie van de betreffende partijen. Bij de uitbesteding handelt het Pensioenfonds conform artikel 34 PW, waarbij er zorg voor wordt gedragen dat er sprake is van een adequate beheersing van de risico's die zijn verbonden aan het uitbesteden van werkzaamheden. Uitbesteding is alleen geoorloofd indien er voldoende waarborgen kunnen worden verkregen voor de handhaving van een beheerste en integere bedrijfsvoering evenals van fraudepreventie. Het Pensioenfonds is met onder meer KCM en Northern Trust overeenkomsten aangegaan die voldoen aan de gestelde wettelijke eisen, alsmede aan het uitbestedingsbeleid van het fonds. In deze overeenkomsten is vastgelegd wat de taken en verantwoordelijkheden van bovengenoemde partijen zijn. De Service Level Agreements (SLA's), die de wederzijdse rechten en verplichtingen duidelijk weergeven, maken deel uit van deze overeenkomsten. Via diverse rapportages, waaronder SLA-rapportages en ISAE 3402 rapportages monitort het Pensioenfonds de beheersingsmaatregelen.

- **Integriteitsrisico:** integriteitsrisico is het risico dat de integriteit van de instelling dan wel het financiële stelsel wordt beïnvloed als gevolg van niet-integere, onethische gedragingen van de organisatie, medewerkers dan wel van de leiding in het kader van wet- en regelgeving en van maatschappelijke en door de instelling opgestelde normen.

Het Pensioenfonds heeft integriteit hoog in het vaandel staan. Ter voorkoming van mogelijke belangenverstrengeling en van misbruik of oneigenlijk gebruik van informatie heeft het bestuur van het Pensioenfonds een gedragscode opgesteld. De gedragscode van het pensioenfonds geldt voor het bestuur, de door het bestuur ingestelde commissies, de bestuursorganen (waaronder de Raad van Toezicht en het Verantwoordingsorgaan) en voor de medewerkers van het bestuursbureau. Ook de uitvoerders, hanteren een gedragscode voor medewerkers. De gedragscode van KCM en Northern Trust zijn opgesteld in overeenstemming met de wettelijke vereisten (zie hiervoor paragraaf 2.4). KCM verstrekt hierover jaarlijks een compliance statement aan het Pensioenfonds.

Deze risico's en de risico mitigerende maatregelen worden uitvoerig beschreven in het risicoregister van het Pensioenfonds.

3.6 Jaarlijkse actualisering beleggingsbeleid

Het Pensioenfonds evalueert het beleggingsbeleid en de beleggingsrichtlijnen (de vastlegging van de afspraken met de fiduciair manager) jaarlijks. Ook bij ingrijpende ontwikkelingen tijdens het jaar zal het Pensioenfonds het beleid tegen het licht houden. Zijn de veranderingen in de uitgangspunten van het Pensioenfonds of de markt aanzienlijk, dan kan het Pensioenfonds besluiten om een extra ALM-studie

uit te voeren en de beleidsuitgangspunten en/of het strategisch beleggingsbeleid te herzien. Is dat niet het geval dan worden hooguit kleinere wijzigingen aangebracht op het beleggingsbeleid, waarbij het risicoprofiel onveranderd blijft.

3.6.1 Aansluiting bij het strategisch beleid

Aansluiting bij het strategisch beleggingsbeleid blijft het uitgangspunt van het jaarlijks beleggingsbeleid. De jaarlijkse normwelingen zijn gelijk aan de strategische normwelingen en de bandbreedtes aan de getoonde bandbreedtes tenzij er zwaarwegende redenen zijn hiervan af te wijken in het jaarlijkse beleggingsplan. Dat kan volgen uit beperkingen om illiquide categorieën op korte termijn uit te breiden of af te bouwen.

3.6.2 Beleggingsplan

In het beleggingsplan worden de uitgangspunten en analyses weergegeven op basis waarvan de aanpassingen in het jaarlijkse beleid worden doorgevoerd. Tevens wordt beschreven hoe het beleggingsbeleid er het komende jaar uitziet.

In de beleggingsrichtlijnen, die aansluiten bij het beleggingsplan, wordt vastgelegd binnen welke grenzen de fiduciaire vermogensbeheerder het vermogen dient te beheren.

3.6.3 Beleggingsbeleid 2022

De portefeuille van het Pensioenfonds is verdeeld over twee sub portefeuilles: de matchingportefeuille en de rendementsportefeuille. De verdeling binnen de sub portefeuilles conform de normwelingen zoals vastgelegd in de beleggingsrichtlijnen per 31 januari 2022 sluiten aan bij het strategisch beleid. Beperkte discrepanties volgen uit de beoogde uitbreiding van illiquide categorieën die nog niet volledig kan worden gerealiseerd.

	Totale portefeuille (% van het vermogen)	Rendementsportefeuille (% van het vermogen)
Matchingportefeuille	32,0%	
Rendementsportefeuille	68,0%	
Aandelen		40,0%
Aandelen ontwikkelde lan		30,0%
Aandelen opkomende lan		10,0%
Onroerend Goed		14,0%
Beursgenoteerd OG (wer		5,0%
Niet-beursgenoteerd OG		9,0%
Alternatieve beleggingen		5,0%

Infrastructuur	5,0%
Vastrentende waarden	41,0%
Vastrentende waarden IG-bedrijfsobligaties	15,0%
Vastrentende waarden hypotheken	10,0%
Vastrentende waarden emerging market debt	5,0%
Vastrentende waarden alternative credit	7,0%
Vastrentende waarden onderhandse bedrijfsleningen	4,0%
Liquiditeiten	0,0%
Totaal	100%
	100%

Naast bovengenoemde verdeling staan in de beleggingsrichtlijnen verdere beleggingsinstructies voor de fiduciair vermogensbeheerder . Deze instructies kunnen variëren per categorie, regio en operationele vermogensbeheerder en complementeren het risicoprofiel.

4. Uitvoering

4.1 Uitbesteding Beleggingsbeleid

De uitvoering van het beleggingsbeleid is door het bestuur gedelegeerd aan KCM. In de Service Level Agreement (SLA) en de beleggingsrichtlijnen is vastgelegd wat deze dienstverlening inhoudt. De uitbesteding wordt begrensd door onder meer (kapitaal)bandbreedtes en risicorestricties die in de beleggingsrichtlijnen zijn opgenomen.

De fiduciaire dienstverlening houdt verder onder andere in dat het bestuur wordt geadviseerd en ondersteund bij beslissingen over:

- lange termijn strategisch beleggingsbeleid;
- risicobeleid;
- het jaarlijks beleggingsbeleid.

Hierbij hoort ook het selecteren, monitoren en evalueren van de beleggingsinstellingen en van vermogensbeheerders. Het bestuur heeft voor die beoordeling kaders en objectieve criteria vastgesteld per beleggingscategorie. Daarbij kan worden gedacht aan rendement, risico, operationele aspecten, aansluiting bij MVB beleid en kosten. De keuze om het operationele vermogensbeheer al dan niet door een of meerdere externe vermogensbeheerders te laten uitvoeren vindt altijd plaats tegen de achtergrond van rendementsoptimalisatie binnen risico's die aanvaardbaar worden geacht.

De Beleggingsadviescommissie houdt daarbij toezicht, rapporteert eventuele bevindingen aan het bestuur en stuurt indien nodig bij.

4.2 Kosten

Uitvoeringskosten zijn voor het Pensioenfonds van groot belang en de ontwikkelingen worden per kwartaal gemonitord. Het Pensioenfonds streeft ernaar de vermogensbeheerkosten zo beperkt mogelijk te houden, waarbij onder andere resultaat gerelateerde beloningen (performance fees) zoveel mogelijk vermeden worden. Tegelijkertijd is het Pensioenfonds zich bewust dat het kostenniveau ook kan toenemen bij aanpassingen van het beleggingsbeleid: een grotere allocatie naar (relatief dure) alternatieve beleggingscategorieën in de portefeuille zal bijvoorbeeld leiden tot een hoger kostenniveau. Ook de implementatie van het MVB-beleid kan mogelijk tot additionele kosten leiden. In alle gevallen maakt het fonds een afweging tussen rendement, risico, MVB-impact en kosten. Periodiek laat het fonds de vermogensbeheerkosten toetsen door een onafhankelijke partij.

4.3 Rapportage en verantwoording

In opdracht van het bestuur wordt de hele beleggingsportefeuille geadministreerd en geconsolideerd door KCM als fiduciair manager en tevens onafhankelijk door Northern Trust. De leidende administratie wordt gevoerd door Northern Trust. Northern Trust meet in dit kader het rendement van de portefeuille versus de benchmarks en monitort compliance aan de afgesproken beleggingsrichtlijnen. Naast de rol van administrateur fungeert Northern Trust tevens als bewaarbank voor een groot deel van de beleggingen van het Pensioenfonds.

Het Pensioenfonds waardeert zijn bezittingen op dagbasis tegen actuele waarde, waarbij indien mogelijk de beurswaarde wordt gehanteerd. Als beleggingen niet tegen een beurswaarde kunnen worden gewaardeerd, bijvoorbeeld omdat geen sprake is van marktnotering, worden deze beleggingen gewaardeerd tegen algemeen geaccepteerde waarderingsgrondslagen.

Northern Trust en KCM rapporteren periodiek aan het Pensioenfonds. In de SLA's met beide partijen staat aan welke eisen de rapportages moeten voldoen. Door de rapportages kunnen het bestuur en de Beleggingsadviescommissie voldoende toezicht houden en indien nodig bijsturen.

4.4 Maatschappelijke verantwoordelijkheid

Het Pensioenfonds stelt het financiële belang van zijn deelnemers voorop, maar is zich tevens bewust van zijn maatschappelijke functie en verantwoordelijkheden. Het Pensioenfonds is van mening dat deze plicht naar zijn deelnemers prima samen gaat met de maatschappelijke verantwoordelijkheid. In het bijzonder is het Pensioenfonds van mening dat het verankeren van MVB-factoren in het beleggingsbeleid een positieve bijdrage aan de rendements-/risico verhouding van de beleggingsportefeuille levert. In dat kader spreekt het Pensioenfonds ook wel over het integreren van Environmental, Social en Governance (ESG) factoren in het beleggingsbeleid.

Het Pensioenfonds heeft eind 2019 een nieuwe MVB-ambitie geformuleerd:

- Het fonds wil op termijn in de bovenste helft van de VBDO lijst eindigen;
- Het fonds wil alleen beleggen in fondsen of mandaten die volledig aan de uitsluitingenlijst voldoen;
- Per 2050 moeten alle beleggingen klimaatneutraal zijn, conform het door de financiële sector ondertekende klimaatakkoord;
- Het fonds wil een significante bijdrage leveren aan vier Sustainable Development Goals:
 1. Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)
 2. Waardig werk en economische groei (SDG 8)
 3. Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)
 4. Klimaatactie (SDG 13)

Het fonds heeft op basis van deze ambitie specifiek MVB-beleid vastgesteld ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen. Dit MVB-beleid wordt periodiek geëvalueerd waarbij onder andere de aansluiting bij de regelgeving aandachtig beoordeeld wordt. Dit beleid bestaat uit:

- **MVB-integratie:** het Pensioenfonds heeft zich ten doel gesteld het MVB-gehalte van een groeiend aantal beleggingscategorieën periodiek te meten en te beoordelen op basis van de MVB-rapportage van de fiduciaire beheerder. Het fonds kiest bij nieuwe portefeuille-invullingen ervoor om een best-in-class benadering te hanteren. Met een best-in-class aanpak wordt nagestreefd om alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- **Uitsluiting:** het Pensioenfonds kiest ervoor om ondernemingen uit te sluiten indien de activiteiten van deze ondernemingen afwijken van de MVB-uitgangspunten van het fonds, hierbij geldt: “uitsluiten is uitsluiten”. Hiertoe houdt het Pensioenfonds een uitsluitingslijst bij, die minimaal jaarlijks wordt bijgewerkt. In 2019 heeft het Pensioenfonds daarvoor een nieuw uitsluitingenraamwerk opgesteld. Naast dit uitsluitingenraamwerk worden beleggingen in financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (EU Sanctielijst) of de VN (VN Veiligheidsraad Sanctielijst) is afgegeven uitgesloten en heeft het fonds, naast de voorgeschreven uitsluiting van clustermunitie, besloten tot uitsluiting van tabaksbedrijven of bedrijven met een ‘global compact fail’ status op basis van de MSCI MVB Global Norms Screening methodologie. Daarnaast beoordeelt het Pensioenfonds bij de evaluatie van de invulling van een beleggingscategorie integraal of het mogelijk is (een deel van) de grootste klimaatvervuilers (oftewel de bedrijven met de grootste CO₂-emissie) uit te sluiten. Het doel is om in lijn met het Klimaatakkoord een CO₂-reductie te realiseren.
- **Betrokkenheidsbeleid: Dialoog:** Het Pensioenfonds gaat in gesprek met bedrijven waar (potentiële) negatieve impacts zijn geïdentificeerd. Het Pensioenfonds voert de dialoog met onder andere de volgende doelstellingen: de negatieve impact moet worden beëindigd; de onderneming moet zorgen voor herstel en/of verhaal voor benadeelden; de onderneming moet voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen.
- **Stemgedrag:** Het uitoefenen van stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance structuur voor bedrijven. Daarom maakt het Pensioenfonds gebruik van haar stemrecht op alle (voor zover mogelijk) aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. Tevens streeft het fonds ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRD II) en zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is (‘comply or explain’)
- **Positieve impact:** Het fonds wil een positieve bijdrage leveren aan de thema’s Klimaat en Arbeid. Naast het voorkomen van negatieve impact wil het fonds daarom investeringen doen die bijdragen aan maatschappelijke verbetering. Voor het meten en rapporteren van impact wordt veelal gebruik gemaakt van de Sustainable Development Goals (SDG’s) van de Verenigde Naties.

Periodiek wordt via de website gerapporteerd over de uitvoering van het maatschappelijk verantwoord beleggingsbeleid. De uitvoering van het beleid is opgedragen aan de fiduciair beheerder KCM.

5. Ondertekening

Utrecht, 14 februari 2022

Mevrouw F. Mulder
Werkgeversvoorzitter

De heer H.B.M. Grutters
Werknemersvoorzitter